

NA DVORIŠČU SE SUŠILO
SNEŽNO BELO JE PERILO.
HOP, ŽE BOBI SNAME KRILI,
PO DVORIŠČU MOTOVILI.

RJUHE, ROBCE, PRTE NOVE,
RAZPRŠI NA VSE VETROVE,
HITRO SNAME BELE HLAČKE,
VANJE SVOJE ZBAŠE KRAČKE.

SPRETNO VRVICO RAZVEŽE
IN ZASEŽE KOMBINEŽE.
HAJDI, S PISANO ZASTAVO
IZ DVORIŠČA KOT ZA STAVO.

RAZJEZI SE DOBRA NUŠKA,
S KOROBAČEM GA NABUŠKA.
BOBI JAVKA, JOČE MILO —
A PRISEGA POVRAČILO.

Kamenjak.

Ivan Albrecht.

(Nadaljevanje in konec.)

Kamenjak se vrne domov ter dan za dnem pričakuje in se ozira, s katere strani bo ugledal kraljično, toda dni je že za tedne in tednov za mesece, a lepe kraljične ni od nikoder! Ko na posled mine leto in dan, spozna, da poslej čaka zaman. Pripravi si tedaj culo, vanjo poveže orodje, zapre bajto in jo mahne po svetu. Hodi in hodi ter vprašuje po Daljni deželi, a dalj ko pride, dlje mu kažejo pot. Šele devetkrat deveti dan prispe v Daljno deželo in vidi, da je vse kraljestvo odeto s črno žalostjo. Kmalu izve, da žalujejo tudi za lepo kraljično, kraljevo edinko, ki jo hoče imeti zmaj v Strupenem jezeru. Kralj da je bil že klical na pomoč junake vseh dežel in obljubil hčer za ženo in pol kraljestva tistemu, kdor bi premagal in ugonobil zmaja, toda doslej je sleherni junak plačal predrznost z življenjem. Zdaj ga ni več pod milim nebom, ki bi si še upal tvegati glavo v neenakem boju. Čez trikrat devet dni bo zato zmaj v Strupenem jezeru ugonobil kraljevo edinko in oče sam mu jo mora pipe-ljati tjekaj.

Spričo takih novic se mladenič nevtégoma poda v glavno mesto in se oglasi tam na samem dvoru, češ, da mora zastran zmaja govoriti s kraljem in kraljično. Ker mu dvorjaniki nočejo verjeti in se nekaj obotavljajo, jim še pošteno nasuje ušesa, češ, da je lahko vseh skupaj sram, ko se štejejo, kakšni junaki so, pa kar tako meni nič tebi nič izročajo kraljično zmaju. Gospodo je hudo pogrelo in ga res puste h kralju. Zala kraljična takoj spozna samotarskega mladeniča.

»Čemu neki nisem bila takrat rajša ostala pri tebi? se ji milo stori in začne praviti očetu, kako se je bila pomuznila z lova in kaj je vse videla pri Kamenjaku.

»Kar je bilo, je bilo!« zamahne ta z roko. »Trikrat devet dni je še časa, so mi dejali, ko sem bil prišel v Deveto deželo. Dva dni sem hodil semkaj in je torej še vedno dovolj priložnosti, da ugonobimo zmaja v Strupenem jezeru!«

Kralju od veselja zažari obraz, a kraljična odsvetuje:

»Čemu žrtvovati življenje, ko vendar mene s tem ne rešiš! Dovolj jih je že bilo in sami junaki so bili, pa je moral sleherni z glavo poplačati smelo junaštvo!«

Mladeniču se je zazdelo, da kraljična zbog same žalosti ne more več prav jasno misliti, pa je rajši odjenjal. Samo skrivaj je pomežiknil kralju, naj nikar ne obupa, a njo je prosil, naj obleče najlepšo obleko, natanko tisto, v kakršni namerava oditi k Strupenemu jezeru. Če že res mora biti ugonobljena, bi rad Daljni deželi ohranil vsaj njeno kamenito podobo.

V to je kraljična privolila. Kralj je velel pripraviti primeren kamen in mladenič se je takoj lotil ter brez prestanka delal dan za dnem in noč za nočjo. Hkratu je ukazal pripraviti veliko apnenico. Kip je bil potlej tako na las podoben kraljični, da je vsakdo potrdil:

»Samo glasu manjka sohi, pa je ne bi nihče ločil od resnične kraljeve hčere.«

V apnenici je mladenič to soho prekuhal v živo apno. Ravnal je s tolikšno previdnostjo, da se ni odkrušil niti en sam drobec.

Zadnje jutro se je zazorilo. Od blizu in daleč so se zgrinjale neštete množice, da bi spremljale kraljično na tej žalostni poti. Ves dvor je tonil v črnini, samo kraljična je nosila belo obleko in tudi obraz je imela zastrt z belo tančico. S prav takšno je tudi Kamenjak odel živo-apneno soho in stopil pred kralja:

»Karkoli za danes potrebujem, imam, samo tvoje obleke mi še manjka.«

Kralj mu da prinesiti kraljevskih oblačil, ki jih mladenič naglo obleče. V njih je videti tako zastaven in zal, da se kraljični orose oči, ko pomisli, da ga zdaj gleda zadnjikrat. Njegovemu budnemu očesu ta solza ne ostane prikrita. Naglo stopi h kraljični in jo zaprosi:

»Da bi se bil šel z zmajem borit za tvojo rešitev, mi nisi dovolila. Ne odreci mi vsaj sedaj, ko te prosim.«

»Česa?« se zdrzne mladenka.

»Zmaju bi rad pokazal tvoj kip, preden preideš ti sama v njegovo oblast.«

Tej prošnji se kraljična res ni upirala, le videti je želela, kaj in kako bo počel zmaj, ko zagleda čudna prišleca. Kamenjaku je bilo to kakor nalašč in ji svetuje, naj za ta čas odide z očetom na visoko goro, od koder se odpira najlepši razgled po vsej Daljni deželi in zlasti po mrkem zmajevem domovanju.

Res se tedajci zganeta dva sprevoda hkratu. V enem odhaja kralj z resnično kraljično na visoko goro, v drugem pelje Kamenjak kraljično soho proti Strupenemu jezeru, a naroda je tod in tam kakor listja in trave. Trombe pretresljivo zadone in žene in starci jokajo, a matere dvigajo deca na ramena, češ:

»Poglejte, otroci, našo blago kraljično, ki bo danes umrla za nas!«

Podobnost med soho in kraljično je namreč res tolikšna, da razen najvišje gospode slednjič nihče več ne ve, kdo in kaj se prav za prav bliža Strupenemu jezeru.

Bliže ko je strašnemu kraju, bolj ostaja Kamenjak s soho sam. Nekaj malega jezdecev ga še spremlja, dokler končno tudi njim ne upade pogum. Iz dalje je namreč že čuti valovanje Strupenega jezera in kmalu nato še zmajev odurni glas:

»Če hočeš sebi dobro, kralj, nikar ne lazi tako počasi, da me potrpljenje ne mine!«

»Ne bodi nestrpen!« se porogljivo odreže v kralja preoblečeni Kamenjak. »Da ti je čakati še tri sto let, bi se ti veljalo; kajti take gostije doslej še nisi bil deležen in je tudi poslej več ne boš.«

Zmaj od jeze zarjove in se zapraši proti mladeniču, ta pa zavihti s tančico prigrnjeno živo apneno soho in mu jo na vso moč zarine globoko v žrelo. Ali tedaj, o joj! Čim se je zmajeva slina dotaknila živega apna, je pričelo vreti kakor bi ga gasili v apnenici. Nestvor je strahotno zatulil in od bolečin pričel otepati okrog sebe, da se je dan in noč hoda na daleč stresala zemlja. Apnena sopara, ki mu je puhtela

iz žrela, je pregrnila vso okolico Strupenega jezera in ni mogla kraljična niti z gore videti, kaj se tam spodaj godi.

Končno se je zmaj umiril in so se najpogumnejši upali k Strupenemu jezeru. Z radostjo so spoznali, da je nestvor poginil, o Kamenjaku pa niso mogli najti nobenega sledu. Vzlic temu je čez in čez zavladovalo tolikšno veselje, da so najimenitnejši mladeniči na ramenih prinesli kralja in njegovo edinko k jezeru in je vriskala in rajala vsa širna Daljna dežela, le kraljična sama se ni mogla niti nasmejniti. Nemirno in žalostno se je oziralo njeno oko po jezerski gladini, dokler ni zapazilo tam daleč na jezeru kraljevskih oblaci. Brž je posedlo nekaj vitezov v čolne. Odveslali so v ono smer in si skoraj niso upali nazaj. Kar je plavalo po jezerski gladini, niso bila samo kraljevska oblaci, ampak vanje oblečeni kraljičin — mrtvi rešitelj! Besneči zmaj ga je bil moral oplaziti z repom in ga treščiti v razburkano jezero.

Čim je kraljična zagledala truplo, ki ji je bilo tolikanj drago, je kakor mrtva omahnila nanj. Dala je Kamenjaka položiti v kraljevo grobnico in ni nehala žalovati, dokler še njej ni smrt odkazala prostora kraj njega.

Kako so ljudje nekoč jedli.

V tistih pradavnih časih, ko ljudje še niso poznali žlic, nožev in vilic, in še mnogo pozneje, so jedli ljudje z roko, v bolj redka jedila pa so pomakali kruh. Ker so pa jedli večinoma le z roko, je bilo takrat pravilo, da so si pred jedjo umivali roke. Ta navada se je ohranila še do danes in je neobhodno potrebna, vzlic temu, da jemo danes z vsem mogočim jedilnim priborom.

V srednjem veku je prinesel strežaj, v obednico posodo z vodo in jo držal pred gostom, na rami pa mu je visela brisača, s katero si je gost obrisal roke. Ko so si vsi umili roke, so prisedli k mizi, kjer so bile jedi že pripravljene, toda vse pokrite s prtiči. Juho so v srednjem veku pili, ker še niso poznali žlic, in hiša, kjer so imeli toliko posode za juho, da sta pila le po dva gosta iz ene posode, je veljala že za zelo bogato in razkošno.

Tudi vilic niso skoro nikjer poznali. Cesar Karol ni imel l. 1418. več vilic kakor troje in še te so služile samo za uživanje sadja. Meso so jedli do 17. stoletja z rokami. V takratnih navodilih za lepo vedenje čitamo, da je treba jesti meso le s tremi prsti. Na kraljevih dvorih in v hišah plemenitašev pa so imeli silno natančne predpise, kako je treba jesti in piti in kako se mora človek obnašati med jedjo, da ga nimajo za navadnega, neolikanega človeka.

Kasneje je prišlo v navado tudi umivanje rok po jedi. Iz načina, kako si posamezniki umivajo roke, so spoznavali olikane ljudi, pa tudi razni zarotniki so se na ta način spoznavali med seboj.

Predpise, kako naj človek je in pije, in kako naj se obnaša med jedjo, imamo tudi dandanes. Toda ti predpisi niso v glavnem nič novega, temveč samo nadaljevanje starih navad v novi obliki.